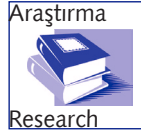


COVID-19 Döneminde Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 4 Genel Cerrahi Stajı Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Değerlendirmesi

Kocaeli University Faculty of Medicine 4th Grade General Surgery Clerkship
Online Distance Education Assessment During COVID-19 Period



Sertaç Ata Güler¹, Alican Güreşin², Özlem Özkan Güler³, Pınar Daylan Koçkaya⁴, Nihat Zafer Utkan⁵, Ozan Can Tatar⁶

DOI: 10.17942/sted.843097

Geliş/Received : 18.12.2020
Kabul/ Accepted : 08.09.2021

Öz

Amaç: Çalışmamızda Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 4 Genel Cerrahi stajı eğitim programının COVID-19 sebebiyle aksamadan ve minimal olumsuz sonuçlarla yerine getirilmesi için planlanan çevrimiçi uzaktan eğitim, hem ders veren öğretim üyeleri, hem de ders alan öğrenciler açısından elektronik değerlendirme formu ile değerlendirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamızda, COVID-19 sebebiyle yüz yüze eğitime ara verilen dönemde, Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Dönem 4 stajının 11 Mayıs 2020 ile 12 Haziran 2020 tarihleri arasında yapılan çevrimiçi uzaktan eğitim dönemi ele alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin değerlendirmesinde, yine COVID-19 döneminde Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Dönem 4 stajında eğitim alan 72 öğrenciden, 51 tanesi hazırlanan değerlendirme anketini eksiksiz olarak doldurarak çalışmaya katılmıştır.

Sonuç: Çevrimiçi uzaktan eğitimin faydalı olduğu, COVID-19 ve benzeri acil durumlarda kullanılabileceği; fakat özellikle pratik eğitimler için, uygun şartların sağlandığı yüz yüze eğitime entegre edilmek suretiyle, hibrid eğitim programlarının tercih edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: COVID-19, Çevrimiçi uzaktan eğitimi, Tıp fakültesi eğitimi, Genel Cerrahi stajı

Abstract

Objective: In our study, the online distance education, which was planned to fulfill the Kocaeli University Faculty of Medicine 4th grade General Surgery clerkship training program without disruption and with minimal negative results due to COVID-19, was evaluated with an electronic evaluation form in terms of both lecturers and students taking courses.

Material and Method: In our study, the online distance education period of Kocaeli University General Surgery Department 4th grade clerkship between 11 May 2020 and 12 June 2020 was discussed during the period when face-to-face education was interrupted due to COVID-19.

Findings: In the evaluation of the students, 51 out of 72 students who received training in Kocaeli University General Surgery Department 4th grade clerkship during the COVID-19 period, completed the evaluation questionnaire completely and participated in the study.

Conclusion: Online distance education is beneficial and can be used in COVID-19 and similar emergencies; However, it has been concluded that hybrid training programs should be preferred, especially for practical training, by integrating them into face-to-face training where appropriate conditions are provided.

Key words: COVID-19, Online distance education, Medical school education, General Surgery internship

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD (Orcid no: 0000-0003-1616-9436)

²Dr. Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD (Orcid no: 0000-0002-7724-2724)

³Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları ABD (Orcid no: 0000-0002-7018-7224)

⁴Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ABD (Orcid no: 0000-0002-0116-8986)

⁵Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD (Orcid no: 0000-0002-2133-3336)

⁶Dr. Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD (Orcid no: 0000-0002-9046-7362)

Giriş

Çin'in Wuhan kentinde 31 Aralık 2019 tarihinde, 27 tane sebebi bilinmeyen pnömoni vakasının bildirilmesiyle ardından kendinden söz ettirmeye başlayan ve hızla tüm dünyayı sararak pandemi haline gelen Coronavirus enfeksiyonu, COVID-19 olarak isimlendirilmiş ve tüm dünyada köklü değişikliklere sebep olmuştur (1). Sağlık alanında temel değişiklik kararları ile birlikte eğitim alanında da yeni kararlar alınarak bulaşın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Tıp fakültesi eğitiminde de bulaşı önlemek ve hastalığın ilerlemesinin engellemek adına köklü kararlar verilerek eğitim sisteminde zorunlu değişikliklere gidilmiştir (2, 3). Özellikle çevrimiçi (online) uzaktan eğitim yönteminin temel standartları düzenlenerek tıp fakültesi mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası eğitimlerine entegre edilmiştir (4-7). Tıp fakültesi öğrencilerinin eğitimlerinin geri kalmaması adına Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak ayrıntılı değerlendirmeler yapılmış, dekanlık ve eğitim komisyonu kararı ile eğitimin çevrimiçi uzaktan eğitimle devam edilmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda her anabilim dalı ders programlarını yeniden düzenleyerek çevrimiçi uzaktan anlatıma uygun programlar oluşturulmuştur.

Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı olarak da bu kararlar gereği, Dönem 4 Genel Cerrahi stajı eğitim programı düzenlenmiş, COVID-19 dönemine özel çevrimiçi uzaktan eğitime uygun bir program oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Özellikle Genel Cerrahinin pratik eğitiminin aksamaması için video destekli pratik eğitim programı da eklenmiştir.

Bu çalışmamızda, COVID-19 dönemine özel olarak düzenlenen ve çevrim içi uzaktan eğitim şekliyle uygulanan Dönem 4 Genel Cerrahi staj eğitimi hem ders anlatan öğretim üyeleri, hem de dersleri alan öğrenciler açısından değerlendirilerek, olumlu - olumsuz sonuçları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmamızda, COVID-19 sebebiyle yüz yüze eğitime ara verilen dönemde, Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Dönem 4 stajının 11 Mayıs 2020 ile 12 Haziran 2020 tarihleri arasında yapılan çevrimiçi uzaktan eğitim dönemi ele alınmıştır. Dönem 4'ün 4 grup halinde Genel Cerrahi staj eğitimi aldığı Kocaeli Üniversitesi Tıp

Fakültesi'nde, bu döneme denk gelen gruba dahil olan ve çevrimiçi uzaktan genel cerrahi stajı alan 72 dönem 4 öğrencisi çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın ikinci kolunda da yine bu dönemde bu gruba ders anlatan 9 genel cerrahi anabilim dalı öğretim üyesi çalışmaya alınmıştır. Alınan staj sonunda öğrencilere ve öğretim üyelerine ayrı olarak elektronik ortamda hazırlanmış değerlendirme soruları sorularak, yapılan çevrimiçi uzaktan Dönem 4 genel cerrahi staj derslerinin değerlendirmesi ve olumlu-olumsuz sonuçları öğrenilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS v 20 ile değerlendirilmiş, sayı ve yüzde olarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın yapıldığı dönem ile ilgili bilgiler ile bu dönemde eğitime katılan öğretim üyesi ve öğrenciler ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Özellikler	n
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitim veren öğretim üyesi sayısı	9
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitim veren öğretim üyelerinden anketi cevaplayanların sayısı	9
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitimine katılan tıp fakültesi öğrencisi sayısı	72
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitimine katılan tıp fakültesi öğrencilerinden anketi cevaplayanların sayısı	51
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitimini yapılan staj süresi (hafta)	5
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitiminde ders sayıları (ders saati başı)	
Teorik	47
Pratik	10
Pekiştirme dersleri	9
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitimi sonunda, yine çevrimiçi sınava giren öğrenci sayısı	72
Genel Cerrahi Dönem 4 çevrimiçi uzaktan eğitimi sonunda stajı geçen öğrenci sayısı	72

Yapılan değerlendirme sonuçları öğretim üyeleri ve öğrenciler olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Öğretim üyelerinin değerlendirmesinde, COVID-19 döneminde Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Dönem 4 stajında eğitime, anabilim dalının tüm öğretim üyeleri katılmıştır. Katılan 9 öğretim üyesinin, 3'ü derslerini evlerinden, 3'ü derslerini tıp fakültesinde özel odalarında ve kalan 3'ü de günlük programlarına uyarak evlerinde ve tıp fakültesinde özel odalarında derslerini çevrimiçi olarak anlatmışlardır. Öğretim üyelerinin yapılan çevrimiçi dersler ile ilgili görüşleri Tablo 2'de verilmiştir. Öğretim üyeleri ve öğrencilerin olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri Tablo 3'te verilmiştir.

Öğrencilerin değerlendirmesinde, yine COVID-19 döneminde Kocaeli Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Dönem 4 stajında eğitim alan 72 öğrenciden, 51 tanesi hazırlanan değerlendirme anketini eksiksiz olarak doldurarak çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan tüm dönem 4 öğrencileri Genel Cerrahi stajını ilk defa alan öğrencilerdir, bir önceki seneden kalarak staj tekrarı alan öğrenci olmamıştır. Tüm öğrenciler çevrimiçi eğitimlerine evlerinde katılmışlardır. Tıp fakültesine gelerek önceden hazırlanmış kütüphane ortamında çevrimiçi ders alan öğrenci olmamıştır. Öğrencilerin yapılan çevrimiçi dersler ile ilgili görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri

İncelenen Konular ve Sonuçları	Öğretim Üyeleri n (%)	Öğrenciler n (%)
Ders anlatım şekline göre, faydalı bulunması	7 (%78)	25 (%49)
Senkron dersler daha faydalıdır	2 (%22)	26 (%51)
Programa uyum sağlanması	8 (%89)	22 (%43)
Uyum sağlandı	1 (%11)	29 (%57)
Uyum sağlanamadı		
Çevrimiçi uzaktan eğitim sistemine girişte zorluk çekilmesi ve teknik destek ihtiyacı		
Evet	4 (%44)	23 (%45)
Hayır	5 (%56)	28 (%55)
Çevrimiçi uzaktan eğitim için verilen 45 dakika sürenin yeterliliği		
Yeterliydi	7 (%78)	37 (%73)
Yetersizdi	1 (%11)	12 (%24)
Fazlaydı	1 (%11)	2 (%4)
Çevrimiçi uzaktan eğitim derslerinizin video kayıt altına alınmasının etkisi		
Etkilemedi	6 (%67)	41 (%80)
Etkiledi	3 (%33)	10 (%20)
Pratik derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim sistemi ile yapılması		
Uygun bulundu	2 (%22)	5 (%10)
Uygun bulunmadı	7 (%78)	46 (%90)
Çevrimiçi uzaktan eğitim derslerinin en olumsuz sonucu		
Görüntülerin kapatılması	6 (%67)	0 (%0)
İletişim kuramamak	2 (%22)	7 (%14)
Teknik sorunlar	1 (%11)	13 (%25)
Sıkıştırılmış ders programı	0 (%0)	31 (%61)
Yeni akademik yılda derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim yöntemiyle anlatılması		
Uygun değil	2 (%22)	17 (%33)
Kısmen uygun	5 (%56)	27 (%53)
Tamamen uygun	2 (%22)	7 (%14)
Görsel analog skala (VAS= Visual Analog Scale) skoruması		
kullanılarak çevrimiçi uzaktan eğitim ile staj eğitimine verilen ortalama puan	6.22	6.41

Tablo 3. Öğretim üyeleri ve öğrencilerin değerlendirmeleri

	Öğretim üyeleri	Öğrenciler
Olumlu değerlendirmeler	<ul style="list-style-type: none">Dersin çevrimiçi anlatılması (senkron eğitim)	<ul style="list-style-type: none">Çevrimiçi uzaktan eğitim için verilen sürenin yeterliliği
Olumsuz değerlendirmeler	<ul style="list-style-type: none">Kayda alınmış derslerin, çevrimiçi paylaşılması (asenkron eğitim)Pratik eğitim konularının video-görsellerle desteklenmiş şekilde anlatılmasının yüz yüze kadar faydalı olmadığıÖğrencilerin kameralarını kapatması ve buna bağlı öğretim üyelerinin “boşluğa” ders anlatıyormuş hissine kapılması.	<ul style="list-style-type: none">Evlerinden derslere katılamamaları, evlerinde internet alt yapısı sorunları, pandemi sebebiyle ortak internet kullanım alanlarına gidilememesiPratik derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim ile yapılması.Sıkıştırılmış ders programı.

Çalışmada ders anlatım şekline göre faydaları, programa uyum sağlanması, çevrimiçi uzaktan eğitim sistemine girişte zorluk çekilmesi, çevrimiçi uzaktan eğitim için verilen 45 dakika sürenin yeterliliği, çevrimiçi uzaktan eğitim derslerinizin video kayıt altına alınmasının etkisi, pratik derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim sistemi ile yapılması, çevrimiçi uzaktan eğitim derslerinin en olumsuz sonucu ve yeni akademik yılda derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim yöntemiyle anlatılması gibi parametreler değerlendirilmiştir.

Ayrıca hem öğretim üyelerine hem de öğrencilere görsel analog skala (VAS= Visual Analog Scale) uygulanmıştır. Çevrimiçi uzaktan eğitim sistemiyle Dönem 4 genel cerrahi stajına puanlama yapılması istenmiştir. Bir en düşük, 10 en yüksek puan olarak hazırlanan değerlendirmede öğretim üyelerinin ortalama 6.22, öğrencilerin de ortalama 6.41 puan verdikleri görülmüştür (Tablo 2).

Tartışma

COVID-19, 2019 Aralık ayında başlayarak hızla tüm dünyayı saran ve ciddi bir pandemi oluşturan mortal seyirli bir hastalıktır. Ülkemizde de Mart ayından itibaren vaka sayısının artması ve ölümlerle sonuçlanan vakalar sebebiyle ciddi önlemler alınmaya başlanmıştır. Sokağa çıkma yasağına kadar varan bu ciddi önlemler özellikle sağlık kurumlarında acil vakalar dışından elektif vaka hizmetlerinin durdurulması ve sağlık personelinin esnek çalışma saatleri ile hizmet vermesi gibi özellikli kararlar getirmiştir. Hastalığın yayılımının önüne geçmek ve mortalitenin azaltılması için alınan bu ciddi önlemler eğitim alanında da

alınmıştır. Tıp fakültesi eğitiminde de bu amaçla kararlar alınarak, yeni planlamalara gidilmiştir (4-7).

Özellikle bu zor dönemde bulaşı önlemek ve aynı zamanda da tıp fakültesi eğitiminin aksamaması için çevrimiçi uzaktan eğitim kararı alınmıştır. Belirli sınırlar ve kurallar dahilinde anabilim dallarına staj eğitim programları düzenlenmiştir.

Genel Cerrahi Anabilim Dalı olarak da bu standartlar ve literatürdeki öneriler göz önüne alınarak (5, 7), Dönem 4 staj programı tekrar düzenlenmiştir. Tüm derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim ile yapılması öngörülen bu sisteme uyarak pratik ve hasta başı derslerinin aksamaması için video-görsel destekli materyeller hazırlanmıştır. Yeniden düzenlenen 2020 Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP)'na (8) uygun olarak teorik dersler ve video-görsel destekli pratik dersler ile birlikte 5 haftalık bir Genel Cerrahi Dönem 4 staj programı hazırlanmıştır. Programın tamamı çevrimiçi uzaktan eğitime uygun olarak, öğrencileri ve ders anlatan öğretim üyelerinin verimini ve konsantrasyonunu düşürmemek için 45 dakikalık günde 3 ders olarak planlanmıştır. Ayrıca stajın son haftası pekiştirme dersleri olarak ayrılmış ve her gün bir öğretim üyesi ile öğrencilerin çevrimiçi uzaktan soru-cevap yapabildiği sağlanmıştır.

Hazırlanan bu programdaki dersler, yine belirtilen şartlarda, Kocaeli Üniversitesi'nin teknik alt yapısı kullanılarak Zoom programı ile sorunsuz iletilmiştir.

Beş haftalık ders programı tamamlandıktan sonra yine Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) teknik desteği ile çevrimiçi uzaktan bir ölçme-değerlendirme sınavı uygulanmıştır. Çoktan seçmeli 40 soru üzerinden çevrimiçi uzaktan yapılan bu ölçme-değerlendirme sınavı sonunda staj tamamlanmıştır.

Yapılan bu modifiye çevrimiçi uzaktan eğitimin değerlendirilmesi ve olumlu-olumsuz noktalarının belirlenerek, bundan sonraki acil durumlarda eğitim planlamasına ışık tutması amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bu dönemde uygulanan esnek çalışma programı sebebiyle öğretim üyeleri çalışma takvimine ve teknik alt yapılarındaki özelliklere göre çevrimiçi derslerini evlerinden veya tıp fakültesine gelerek öğretim üyesi kişisel odalarından anlatmışlardır. Sınıfa bağımlı olmamak bu sebeple çevrimiçi eğitim programı için bir avantaj olarak gözükmektedir.

Bu çalışmada, daha önceden hazırlanarak kayda alınmış derslerin, çevrimiçi paylaşılması (asen kron eğitim) ile canlı olarak dersin çevrimiçi anlatılması (senkron eğitim) değerlendirildiğinde, öğretim üyelerinin senkron ders anlatımının faydalı olduğu görüşünün hakim olduğu görülmüştür. Bunun, özellikle yüz yüze eğitime yakınlığı ile tercih sebebi olduğu düşünülmüştür.

Hazırlanmış olan çevrimiçi ders programına öğretim üyesi bazında uyumun çok yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca çevrimiçi eğitim süresince sisteme giriş veya teknik destek açısından güçlük çekilmediği anlaşılmıştır. Ders sürelerinin yeterli olduğu ortak kanısı oluşmuştur. Eğitim süresince tüm çevrimiçi dersler, daha sonra da kullanılmak amacıyla tüm öğretim üyelerinin onayı alınarak kayıt altına alınmıştır. Bunun, öğretim üyelerinin ders anlatmasına olumsuz etkisinin olmadığı görülmüştür.

Özellikle cerrahi eğitimin temelini oluşturan pratik eğitimler, bu dönemde aksayan tek konudur. Bu aksamanın en aza inmesi için pratik eğitim konuları özellikle video-görsellerle desteklenmiş şekilde dersler haline getirilmiş ve çevrimiçi teorik derslere ek olarak öğrencilere aktarılmıştır. Bu yöntemin öğretim üyelerine göre faydalı olmadığı, pratik tıp eğitiminde yüz yüze yöntemin

yerini tutmayacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Derslerin çevrimiçi olarak uzaktan eğitim şeklinde yapılmasının en olumsuz sonucunun sıkıştırılmış ders programı, teknik sorunlar, öğrencilerle iletişim sağlanamamasından çok, öğrencilerin kameralarını kapatarak, görüntülerine izin vermemeleri ve buna bağlı öğretim üyelerinin “boşluğa” ders anlatıyormuş hissine kapılmalarına neden olduğu görülmüştür.

Çalışmanın ikinci kolunda, öğrencilerin derslerin senkron veya asenkron yapılması ile ilgili görüşlerinin benzerlik gösterdiği ve anlamlı bir farklılık izlenmediği görülmüştür.

Çevrimiçi uzaktan eğitim düzenlenen revize edilmiş ders programına öğrencilerin uyumu açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Sisteme girişte yaşanan teknik sorunlar ve yardım desteği açısından da eşit oranda görüş mevcuttur. Bu dönemde özellikle öğrencilerin evlerinden derslere katılamamaları, evlerinde internet alt yapısı sorunları, pandemi sebebiyle ortak internet kullanım alanlarına gidilememesi en önemli teknik sorunları oluşturmuştur. Özellikle bu sorunların önüne geçebilmek için anlatılan tüm dersler kayıt altına alınarak linkleri öğrencilerle paylaşılmıştır. Ders saatlerine bağımlı kalmadan da teknik alt yapılarının müsait olduğu zamanlarda dersleri izlemeleri sağlanmıştır. Ayrıca Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilgisayarlı Eğitim Merkezi Salonu da COVID-19 önlemleri doğrultusunda düzenlenmiş, talep eden öğrencilerin buradaki bilgisayarlarda çevrimiçi uzaktan eğitime katılmaları için hazırlanmış, ama ihtiyaç ortaya çıkmamıştır.

Çevrimiçi uzaktan eğitim ile anlatılan ders sürelerinin yeterli olduğu görülmüştür. Pratik derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim ile yapılması konusu öğrenciler için de başarısız ve verimsiz bulunmuştur.

Öğrenciler açısından çevrimiçi uzaktan eğitim derslerinin en olumsuz sonucu, görüntülerin kapatılması, iletişim kuramamak veya teknik sorunlardan çok sıkıştırılmış ders programı olduğudur. Öğretim üyelerinin sonuçları ile mukayese edildiğinde farklı olarak yorumlanan bu sonuca göre öğrencilerin daha esnek hazırlanacak ders programlarına ihtiyaçları olduğu sonuca varılmıştır.

Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin pratik derslerin çevrimiçi uzaktan eğitim ile etkisiz olduğu ve çevrimiçi uzaktan eğitim için verilen sürenin yeterliliği konularında fikir birliği sağladıkları görülmüştür. Öğretim üyeleri açısından programa uyum sağlandığı belirtilmiştir ancak öğrencilerde bunun tersi sonuç elde edilmiştir.

Her iki gruba da VAS skorlaması ile çevrimiçi uzaktan eğitim değerlendirilmesi yapılması sonucunda her iki grup için de ortalamanın üzerinde kaldığını ve her iki grup için de memnuniyet ve verimlilik açısından bu pandemi döneminde çevrimiçi uzaktan eğitimin etkili ve faydalı olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç

Yaşanan COVID-19 pandemisi gibi, yüz yüze eğitimin mecburen aksadığı durumlarda, tıp fakültesi eğitiminin devamı ve aksamaması için çevrimiçi uzaktan eğitimin tercih edilebileceği; acil durum programları dahilinde tıp fakültelerinde bu programların hazırda tutulması gerektiği ama özellikle çevrimiçi uzaktan eğitimin pratik uygulamalar açısından verimsiz olduğu, yerine pratik eğitimler için özel önlemlerle yüz yüze hibrid programların tercih edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

İletişim: Dr. Öğr. Üyesi Sertaç Ata GÜLER
E-Posta: drsataguler@icloud.com

Kaynaklar

1. Sohrabi C, Alsafi Z, O'Neill N, et al. World Health Organization declares global emergency: A review of the 2019 novel coronavirus (COVID-19) [published correction appears in Int J Surg. 2020 May;77:217]. Int J Surg. 2020;76:71-76.
2. Theoret C, Ming X. Our education, our concerns: The impact on medical student education of COVID-19. Med Educ. 2020;54(7):591-592.
3. Sandhu P, de Wolf M. The impact of COVID-19 on the undergraduate medical curriculum. Med Educ Online. 2020;25(1):1764740.
4. Dedeilia A, Sotiropoulos MG, Hanrahan JG, Janga D, Dedeilias P, Sideris M. Medical and Surgical Education Challenges and Innovations in the COVID-19 Era: A Systematic Review. In Vivo. 2020;34(3 Suppl):1603-1611.

5. Tokuç B, Varol G. Medical Education in Turkey in Time of COVID-19. Balkan Med J. 2020;37(4):180-181.
6. Ferrel MN, Ryan JJ. The Impact of COVID-19 on Medical Education. Cureus. 2020;12(3):e7492.
7. Almarzooq ZI, Lopes M, Kochar A. Virtual Learning During the COVID-19 Pandemic: A Disruptive Technology in Graduate Medical Education. J Am Coll Cardiol. 2020;75(20):2635-2638.
8. Ulusal Çalışma Grubu ULUSAL CEP-2020, Ulusal Yetkinlik Ve Yeterlikler Çalışma Grubu ULUSAL CEP-2020 [2] , Davranış Sosyal Beşeri Bilimler Çalışma Grubu ULUSAL CEP-2020. Tıp Fakültesi - Ulusal Çekirdek Eğitim Programı-2020. Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi 2020; 19(57):1-146.